Projecte Deloa-Equal: una estratègia d'intervenció per a la igualtat d'oportunitats

Rita Gradaille
Natalia Domínguez

Resum

Els canvis dels últims anys, obliguen a repensar el model de societat. Es necessita una intervenció *des de* i *per a* la societat, amb la finalitat d'incentivar la Igualtat d'Oportunitats i la participació de tots, sigui quina sigui la seva condició social, tendència sexual, estatus econòmic, ideologia política o confessió religiosa, nivell cultural, etc. Aquesta realitat planteja noves demandes a les que cal donar resposta. No podem obviar l'exclusió que sofreixen diferents col·lectius, com el de les dones, en el que coexisteixen més dificultats per a fer front als reptes inherents al caràcter de la societat actual i que les situa en un desavantatge pel que fa als homes. Incorporar aquesta filosofia d'intervenció pedagògico-social resulta un propòsit ambiciós i constitueix un ardu camí cap a la consecució d'uns objectius i un model de societat més compromès amb els valors de ciutadania, igualtat i llibertat.

Paraules clau

Benestar social, Qualitat de vida, Exclusió social, Igualtat d'oportunitats, Intervenció, Investigació-acció

Proyecto Deloa-Equal: una estrategia de intervención para la igualdad de oportunidades

Los cambios de los últimos años, obligan a repensar el modelo de sociedad. Se necesita una intervención desde y para *la sociedad, con el fin de incentivar la Igualdad de Oportunidades y la participación de todos, sea cual sea su condición social, tendencia sexual, estatus económico, ideología política o confesión religiosa, nivel cultural, etc. Esta realidad plantea nuevas demandas a las que hay que dar respuesta. No podemos obviar la exclusión que sufren distintos colectivos, como el de las mujeres, en el que coexisten más dificultades para hacer frente a los retos inherentes al carácter de la sociedad actual y que las sitúa en una desventaja respecto a los varones. Incorporar esta filosofía de intervención pedagógico-social resulta un propósito ambicioso y constituye un arduo camino hacia la consecución de unos objetivos y un modelo de sociedad más comprometido con los valores de ciudadanía, igualdad y libertad.*

Palabras clave

Bienestar social, Calidad de vida, Exclusión social, Igualdad de oportunidades, Intervención, Investigación-acción

Project Deloa-Equal: an intervention strategy for equal opportunities

Changes in recent years have forced us to re-think our model of society. Intervention both 'by' and 'for' society is required if we are to foster equal opportunity and universal participation, irrespective of social status, sexual orientation, economic standing, political ideology or religious faith, cultural level, etc. New demands need new responses. We can no longer ignore the exclusion affecting some social groups. Women, for example, suffer more than their fair share of problems in facing the challenges inherent in a society that places them at a disadvantage compared with men. By introducing this kind of philosophy with its pedagogical-social intervention, we are embarking on an ambitious, lengthy and difficult road towards achieving objectives and a model of society more committed to the values of citizenship, equality and freedom.

Key words

Social welfare, Quality of life, Social exclusion, Equal opportunities, Intervention, Research-action

Autora: Rita Gradaille, Natalia Domínguez

Article: Projecte Deloa-Equal: una estratègia d'intervenció per a la igualtat d'oportunitats

Referència: Educació Social, núm. 31 pp.

Adreça professional: Rita Gradaille. Facultad de Ciencias de la Educación-Campus Sur. 15782 Universidad de Santiago de Compostela.
rgradail@usc.es.
Natalia Domínguez, Ayuntamiento de Rianxo-Taller Permanente de Intervención para la promoción de igualdad de género. nadoga76@hotmail.com

Introducció

Els incessants canvis que les societats contemporànies estan experimentant en els últims anys, obliguen a repensar el model de societat en què vivim. Per aquesta raó, s'insisteix en la necessitat d'una intervenció *des de* la societat i *per a* la societat, amb l'objectiu de promoure i incentivar la Igualtat d'Oportunitats i la plena participació de tots els individus en la comunitat, independentment de la seva condició social, tendència sexual, estatus econòmic, ideologia política o confessió religiosa, nivell cultural, etc. Aquesta realitat planteja noves demandes en l'àmbit de la Igualtat d'Oportunitats, que es materialitzen en desafiaments als quals cal donar resposta a través d'una estratègia metodològica basada en principis d'acció-intervenció pedagògico-socials.

Per a contribuir a fer efectius aquests propòsits no podem obviar la situació d'exclusió social en la que es troben diferents col·lectius, entre ells, el de les dones; un col·lectiu en el qual coexisteixen més dificultats per a fer front als reptes que són inherents al caràcter de la societat actual i que, per tant, les situa en una clara posició de desavantatge social pel que fa als homes.

En aquest context, s'insisteix en la necessitat de millorar la qualitat de vida i el benestar social de les persones que integren una determinada comunitat, incorporant el *principi de transversalitat* en les polítiques d'àmbit municipal, promovent la *igualtat d'oportunitats* a través de diferents actuacions que afavoreixin la *participació* de dones i homes en tots els sectors socials i, conseqüentment, eliminar situacions discriminatòries que afecten la *plena integració* –en igualtat de condicions– de les dones que conformen una comunitat.

És evident que incorporar aquesta filosofia d'intervenció pedagògico-social resulta un propòsit ambiciós i, alhora, constitueix un ardu camí cap a la consecució d'uns objectius i un model de societat més compromès amb els valors de ciutadania, igualtat i llibertat.

Fonamentació

Principis bàsics d'intervenció des d'una perspectiva sociocomunitària

El Projecte que presentem vincula les seves iniciatives a una sèrie de teories, idees i conceptes fonamentals, que expliquen i justifiquen les seves propostes i actuacions.

En primer lloc, l'experiència respon als fonaments de la *Teoria Feminista de la Igualtat*; que té les seves arrels en els moviments il·lustrats i que –com a Teoria Crítica– aposta pel feminisme entès com a moviment social que lluita per una transformació de la realitat a través d'actuacions que potenciïn la participació equitativa dels dos sexes en totes les esferes de la vida pública i privada.

Des d'aquesta perspectiva, el principi d'Igualtat d'Oportunitats constitueix la garantia que dones i homes puguin participar en diferents activitats en termes d'igualtat i equitat, amb la finalitat de corregir les desigualtats socials i situacions discriminatòries, siguin aquestes directes o indirectes. Per tal que aquest principi sigui real i efectiu, s'han anat desenvolupant diversos mecanismes com les mesures d'acció positiva[1] i el *mainstreaming* de gènere[2], amb elements bàsics sobre els quals s'establirà la nostra intervenció.

El principi d'Igualtat d'Oportunitats constitueix la garantia que dones i homes puguin participar en diferents activitats en termes d'igualtat i equitat

En segon lloc, és una concepció teòrica que té com a suport els principis del desenvolupament comunitari i la utilització d'una metodologia d'investigació-acció participativa; entesa com una estratègia que comprometi els ciutadans com a agents de canvi i transformació, amb la finalitat de millorar qualitativament la realitat social en la que s'integren. Per a això, cal dissenyar pràctiques orientades a promoure el benestar social i la millora de la qualitat de vida dels membres d'una comunitat, mitjançant processos holístics i integradors que incentivin el desenvolupament endogen de les potencialitats econòmiques, educatives, culturals, sanitàries, etc. del territori.

Cal recordar que les institucions internacionals tenen un paper especialment rellevant en l'impuls envers la consecució de la Igualtat d'Oportunitats entre homes i dones, entre altres l'Organització Internacional del Treball, la Unió Europea o Nacions Unides, que ja es va comprometre amb el progrés de les dones amb la firma de la Carta de les Nacions Unides a San Francisco l'any 1945.

Des d'aleshores, han estat nombrosos els instruments jurídics i els esdeveniments internacionals que advoquen per la igualtat de la dona, sustentats per un consens en les accions que es posen en marxa amb la finalitat d'assolir una societat més equitativa. Així, i entre les mesures normatives aprovades en relació amb la igualtat d'oportunitats, destaquen el Tractat de Roma (1957), que manifestava –en el seu article 119– que cada Estat garantiria

l'aplicació del principi d'igualtat de retribució entre els treballadors masculins i femenins; un article que ha servit de base per al posterior desenvolupament legislatiu del principi d'igualtat en diferents reglaments, directives, recomanacions i decisions europees.

Amb posterioritat s'han celebrat nombroses *Conferències Mundials sobre la Dona*, com les de Copenhague (1980), Nairobi (1985), Pequín (1995), etc. En aquesta última s'evidencia un canvi significatiu, en considerar que la situació de la dona afecta la societat en el seu conjunt, deixant de concebre-les com les úniques destinatàries de les línies estratègiques d'actuació. Aquest canvi de mentalitat suposa un punt d'inflexió en el disseny de les diferents polítiques socials, creant un marc específic d'actuacions que plantegen la Igualtat com un dret democràtic i proposen el *mainstreaming* com un principi integrador des d'un enfocament global de gènere. Essent així, el Tractat d'Amsterdam reconeix –l'any 1997– la igualtat com un principi central de la Unió Europea i estableix mesures per a lluitar contra la discriminació social.

Aquests programes d'acció comunitària tenen la seva continuïtat territorial en plans nacionals, autonòmics i locals que –amb les mateixes directrius– miren d'adaptar les seves actuacions a cada realitat atenent les característiques específiques dels diferents territoris. La Unió Europea –a través dels Fons Estructurals, concebuts com instruments de finançament– s'ha compromès a favor de la Igualtat d'Oportunitats amb la finalitat de promoure un desenvolupament harmònic, equilibrat i sostenible de la societat, eliminant les situacions de desigualtat social existents en l'actualitat mitjançant el disseny de polítiques d'actuació dirigides a la formació i inserció sociolaboral de la població i, en particular, del col·lectiu femení. En allò fonamental, el Projecte EQUAL constitueix una d'aquestes Iniciatives Comunitàries, aprovada per Decisió de la Comissió el 22 de març de 2001, amb la finalitat de potenciar el desenvolupament de la comunitat.

Context i naturalesa del projecte

El Projecte Deloa-Equal sorgeix de la iniciativa conjunta d'un grup d'entitats –de diferent naturalesa jurídica– de les comarques del Sar-Barbanza, que pretenen una aproximació real i efectiva a la realitat social del territori, desenvolupant diferents estratègies metodològiques d'investigació-acció, per a conèixer la situació actual en la que es troben un gran nombre de dones.

L'Ajuntament de Rianxo es troba situat al sud-oest de la província de la Corunya (A Cruña). En els seus 60 km^2 d'extensió s'assenta una població d'11.941 habitants, dels quals 48,9% són homes i 51,1% són dones. Aquesta població es distribueix geogràficament en noranta pobles i viles que conformen les sis parròquies d'aquest ajuntament: Araño, Asados, Isorna, Leiro, Rianxo y Taragoña. Tot i que la piràmide de població és bastant equilibrada i homogènia, s'evidencien trets característics que reflecteixen la situació demogràfica actual, donant lloc a una més gran concentració de població en

determinades franges d'edat i, sobretot, en el col·lectiu femení.

Pel que fa a la realitat socioeconòmica i laboral, la població activa d'aquest municipi es concentra en sectors de producció econòmica directament vinculats amb la indústria pesquera i conservera, la construcció, el comerç, la indústria tèxtil (cooperatives, societats mercantils, etc.) i també –tot i que en franc retrocés– amb les activitats agropecuàries, que serveixen de suport per a l'estabilitat econòmica de la unitat familiar. Tanmateix, podem obviar la realitat que en els últims anys comença a aflorar en aquest entorn: l'atur juvenil i, essencialment, femení.

En concret, el projecte Deloa-Equal neix el juny de 2002 a l'Ajuntament de Rianxo[3] amb la necessitat de desenvolupar actuacions innovadores que promoguin la igualtat d'oportunitats entre homes i dones i, d'aquesta manera, contribuir –des de polítiques integrals de gènere– a l'eradicació dels estereotips socials històricament assignats. Des d'aquesta perspectiva, es perfilen unes directrius encaminades a superar els obstacles que impedeixen la igualtat d'oportunitats en aquest territori i així afavorir la formació i la promoció professional del col·lectiu femení en un context socialment desafavorit.

El projecte Deloa-Equal amb la necessitat de desenvolupar actuacions innovadores que promoguin la igualtat d'oportunitats entre homes i dones

Per a aquesta finalitat, l'Ajuntament de Rianxo, compromès amb les polítiques d'igualtat d'oportunitats, crea –en el marc d'aquesta Iniciativa Comunitària– un nou servei d'acció-intervenció social denominat *Taller Permanent d'Intervenció per a la promoció de la Igualtat de Gènere*, del qual s'han derivat importants accions sociocomunitàries des d'un enfocament transversal de gènere.

Estratègies metodològiques i diagnòstic de la realitat

Els inicis del projecte Deloa-Equal s'assenten en la realització d'un diagnòstic de la realitat social, entès com *"un procés d'elaboració i sistematització d'informació que implica conèixer i comprendre els problemes i necessitats dins d'un context determinat (...) permetent una discriminació dels mateixos segons la seva importància, de cara a l'establiment de prioritats i estratègies d'intervenció"* (Aguilar i Ander-Egg, 1999: 41). En allò fonamental, amb aquest estudi es tractava d'obtenir informació relativa a les necessitats i demandes d'aquesta comunitat, detectant aquelles situacions de desigualtat o discriminació per raó de sexe, amb la finalitat de servir de suport documental i punt de partida per al disseny d'un Pla d'Igualtat. L'adopció de mesures específiques per a facilitar la participació equilibrada de dones i homes en diferents esferes socials, promovent diversos mecanismes i estratègies d'intervenció que, en si mateixes, haurien de constituir un marc de referència per a les actuacions que s'implementarien en el municipi de Rianxo sobre bases d'igualtat i equitat.

Per tal de calibrar les necessitats i demandes de la població d'aquest entorn i, d'aquesta manera, prioritzar-les i donar una resposta adequada als seus interessos i preferències, es va dissenyar un qüestionari que ens proporcionés aquesta informació, i ens permetés conèixer les característiques i peculiaritats del col·lectiu al que anaven dirigides les actuacions.

Aquest qüestionari –elaborat *ad hoc*– constava de cinc apartats fonamentals en els que es recollien –en un total de 30 ítems– informació relativa a les seves dades personals i nivell d'estudis, situació econòmica i familiar, així com la situació laboral i social en la que es trobaven; amb la finalitat de dissenyar actuacions directament vinculades a la seva formació acadèmica i a les seves demandes sociolaborals, i d'aquesta manera, assolir la seva plena inserció social i laboral en aquest context específic.

A més a més, i durant tot el projecte, desenvolupem processos d'observació participant i entrevistes en profunditat per tal de comprendre i explicar la realitat en la que realitzem la nostra intervenció, amb la finalitat d'anar adequant-la a les necessitats del context i als interessos dels seus participants.

El diagnòstic va permetre detectar, en un primer moment, algunes de les problemàtiques que presentava la població, entre les que destaquem: l'elevat número de dones en situació d'exclusió social; l'escassa o nul·la qualificació professional; la dependència econòmica o baixos nivells d'ingressos; l'alt índex de desocupació, l'escassa oferta formativa i laboral; el feble teixit associatiu i empresarial; l'excessiva centralització de les actuacions en els nuclis poblacionals; així com la carència d'infrastructures bàsiques com a serveis de transport i de proximitat. Totes elles dificulten l'accés de la dona –en la que encara recau el pes de la responsabilitat familiar– a oportunitats de formació i feina. En definitiva, unes necessitats i demandes que constituïen indicadors clau sobre els quals assentar una intervenció pedagògica de caràcter integrat i que hauria de vetllar pel compliment del principi d'igualtat en totes les actuacions municipals.

A part d'això, aquesta aproximació diagnòstica va facilitar la definició de les àrees prioritàries sobre les que s'articularia la nostra intervenció, com són l'àrea de *conciliació de la vida familiar i laboral,* i la de *formació i feina.*

Del disseny del projecte al desenvolupament de l'acció

Un projecte d'intervenció social ha d'entendre's com una proposta de diferents actuacions encaminades a la consecució de determinats objectius, i que –en aquest cas– hauria d'intentar corregir –de manera harmònica i transversal– les desigualtats socials que presentava aquesta realitat. El projecte s'emmarca dins de l'eix IV de la Iniciativa Comunitària Equal, és a dir, a l'entorn de la Igualtat d'Oportunitats i, més en concret, a allò relatiu a la conciliació de la

vida familiar i la vida professional, així com a reintegrar els homes i les dones que han abandonat el mercat d'ocupació mitjançant el desenvolupament de formes més flexibles i efectives d'organització del treball i serveis de suport.

Objectius

Amb la intenció de donar resposta a aquestes necessitats, el *Taller Permanent d'Intervenció per a la Promoció de la Igualtat de Gènere*, es va plantejar els següents objectius:

- Promoure mitjans de lluita contra l'exclusió, discriminació i desigualtat en l'ocupació, integrant mesures i recursos que contribueixin a la dinamització socioeconòmica del territori.
- Conciliar la vida laboral i la vida familiar
- Desenvolupar diferents instruments i estratègies d'intervenció que promoguin la sensibilització, conscienciació i difusió de l'enfocament de gènere amb la finalitat de reduir les desigualtats en tots els àmbits socials.

Destinataris/es

El projecte va contemplar com a principals destinatàries dones de les comarques del Sar i Barbanza que es troben en edat laboral i que presenten diferents nivells de formació i capacitació professional, fent prevaler aquelles amb especials dificultats d'inserció sociolaboral, com són dones amb càrregues familiars, parades de llarga durada, dones amb escassa o nul·la qualificació professional, etc. També contemplava la participació dels homes en determinades actuacions puntuals, amb la finalitat de garantir el principi d'igualtat d'oportunitats entre la població.

En aquest sentit, i a l'igual que la resta de persones beneficiàries d'aquest projecte, tant els polítics com el personal tècnic de l'Administració Local –com agents implicats– també es convertien en destinataris indirectes de les actuacions que s'emmarcaven en aquest projecte.

Rol de l'agent d'Igualtat d'Oportunitats

Conscients de la necessitat de compartir aquest projecte de forma transversal i conjunta amb els diferents professionals de l'Administració Local, es va comptar amb dos Agents d'Igualtat d'Oportunitats que –com a especialistes– desenvolupessin competències professionals relacionades amb l'organització,

Dos Agents d'Igualtat d'Oportunitats que desenvolupessin competències professionals relacionades amb l'organització

Vertebració i optimització de les potencialitats humanes, econòmiques i socioculturals d'aquesta comunitat

vertebració i optimització de les potencialitats humanes, econòmiques i socioculturals d'aquesta comunitat i, d'aquesta manera, corregir les desigualtats socials existents.

Aquestes agents –dues dones– eren cridades a convertir-se en mitjanceres i promotores d'una intervenció que tenia com a escenaris organismes i institucions públiques i privades, implicant diferents àrees i destinatàries/is, amb la finalitat de contribuir a la igualtat real entre gèneres. La seva execució professional exigia desenvolupar una sèrie de competències que permetessin abordar les següents funcions:

- Diagnòstic, disseny, implementació i avaluació de projectes i de plans d'Igualtat que responguessin a les necessitats de la població destinatària.
- Informació, assessorament i sensibilització en matèria d'Igualtat d'Oportunitats a tots els departaments de l'Administració Local i a la població en general.
- Mediació entre agents socials, Administració Local i col·lectius vinculats amb la Igualtat d'Oportunitats.

Fases de l'acció

La implementació del Projecte Deloa-Equal es va desenvolupar en tres grans seqüències, des de l'any 2002 al 2004, i que vam descriure a continuació:

Acció 1: Establiment de l'Agrupació de Desenvolupament (AD)
La Iniciativa Comunitària Equal suposava una nova forma de dissenyar i implementar projectes d'Intervenció social, basada en la participació conjunta de diverses entitats de diferent naturalesa jurídica: les denominades Agrupacions de Desenvolupament (AD). En aquesta fase, es van presentar els acords que regulen les relacions entre les diferents entitats, així com d'establiment dels mecanismes de gestió interna més apropiats per al desenvolupament del projecte.

Acció 2: Execució dels Programes de treball
Aquesta fase va començar el setembre de 2002 amb l'estudi de diagnòstic i l'anàlisi dels resultats; servint com a punt de partida per al disseny de les actuacions municipals. Alhora, es crearia un espai –ubicat en el Departament de Cultura– que acolliria la seu del *Taller Permanent d'Intervenció per a la Promoció de la Igualtat de Gènere*. A partir d'aquest moment, la seva estructura d'intervenció social s'articula a l'entorn de quatre grans àrees –Informació i Assessorament, Formació i Inserció, Coordinació i Investigació– en les que es posen en marxa diferents accions informatives, d'assessorament, de conciliació (com ajudes econòmiques i creació de nous serveis de proximitat), de formació ocupacional (centrades fonamentalment en la recuperació d'oficis artesans i en l'àmbit de les Noves Tecnologies de la Informació i la Comunicació), activitats d'orientació laboral i de sensibilització comunitària (xerrades, exposicions, jornades, etc.).

Durant aquest període es potencia la difusió del Projecte a través de presentacions oficials i la seva divulgació en els mitjans de comunicació, convertint-lo en un referent consolidat per a la població i el personal polític i tècnic del municipi, de la comarca, però també a escala autonòmica. A més a més, es realitzaria un intens treball d'investigació que culminaria amb el disseny i l'elaboració de l'*Estratègia transversal per a la Igualtat d'Oportunitats i el desenvolupament local integrat des d'una política de gènere* (Gradaílle i Domínguez, 2004); una publicació que pretén ser el marc fonamental de les actuacions futures que es realitzaran en matèria d'Igualtat a l'Ajuntament de Rianxo.

Acció 3: Difusió de les bones pràctiques

Aquesta última fase s'inicia arran de la selecció de les accions dissenyades a l'Ajuntament de Rianxo en el marc del Projecte Deloa-Equal com a Exemple de Bones Pràctiques per la Unió Europea; pel seu alt grau d'innovació en matèria d'Igualtat d'Oportunitats entre dones i homes. En ella es contempla la difusió de les Bones Pràctiques a favor de la igualtat, a través de la transferibilitat a personal tècnic i polític d'altres poblacions i territoris, promovent l'intercanvi d'experiències a escala local, comarcal, autonòmica, estatal i comunitària.

Avaluació

En posar en pràctica un projecte centrat en la Igualtat d'Oportunitats cal dissenyar un procés avaluatiu que proporcioni informació sobre la qualitat del projecte i, més concretament, sobre el seu disseny i desenvolupament, amb l'objectiu d'analitzar el grau de consecució dels objectius previstos i valorar el nivell d'eficàcia de les mesures implementades en aquest context. Aquest procés ens va permetre analitzar si el *disseny* de la planificació es va ajustar a les necessitats i demandes constatades en la fase de diagnòstic; així com detectar possibles desajustos en la fase d'*execució i implementació* en funció dels objectius previstos; analitzar els *resultats* –des d'un enfocament quantitatiu i qualitatiu– amb criteris d'eficàcia, efectivitat, suficiència i satisfacció; detectar els recursos, les tècniques i els instruments necessaris per a dur a terme aquest projecte, així com mesurar el grau d'*impacte* que les polítiques de gènere han tingut en la societat a través de les actuacions realitzades.

Assoliments i propostes de futur

El Projecte Deloa-Equal va contribuir a una millora qualitativa del benestar social de la donar en aquest territori –mitjançant la coordinació de les àrees locals i els diferents Ajuntaments de la Comarca– potenciant la seva formació i inserció professional en els nous jaciments d'ocupació, afavorint-la, i la

El Projecte Deloa-Equal va contribuir a una millora qualitativa del benestar social de la donar en aquest territori

posada en marxa de petits projectes empresarials, així com la creació de nous serveis que vetllen per la Igualtat d'Oportunitats i faciliten la conciliació de la vida laboral i familiar.

La creació del *Taller Permanent d'Intervenció per a la Promoció de la Igualtat de Gènere* va suposar una iniciativa pionera en el disseny d'iniciatives integrals i alternatives de desenvolupament sociocomunitari des d'un enfocament transversal de gènere, incorporant –per primer cop en un municipi gallec– la figura d'Agent d'Igualtat d'Oportunitats per al disseny i implementació d'un projecte europeu. En allò fonamental, es convertia en un mecanisme innovador de gestió comunitària que responia a un model d'organització dinàmic i que atenia les necessitats, demandes i interessos de la població.

Finalment, i de cara al futur, ha d'insistir-se en la necessitat d'adoptar un més gran compromís, voluntat i implicació política per a la consolidació de polítiques transversals de gènere en les actuacions de l'Administració Local, així com per a garantir els recursos econòmics suficients per a la seva sostenibilitat. Per a això es requereix continuar amb el treball de sensibilització i assumpció del principi d'Igualtat d'Oportunitats com un compromís ètic i de responsabilitat entre la ciutadania; essent essencial formar els/les tècnics/ques en matèria d'igualtat d'oportunitats, orientant el seu treball cap a metodologies més actives, participatives i multidisciplinàries que contribueixin a incentivar la representació femenina en els processos de presa de decisions i en l'esfera pública.

Rita Gradaílle Pernas
Universidad de Santiago de Compostela
Natalia Domínguez Galán
Ayuntamiento de Rianxo

1 Les mesures d'acció positiva a favor de les dones són accions específiques dirigides a eliminar els obstacles socials que persisteixen malgrat els avenços legislatius realitzats.

2 Aquest concepte –*mainstreaming* de gènere– té els seus orígens en la Conferència Mundial de Nacions Unides sobre les Dones celebrada a Nairobi el 1985 i posteriorment a Pequín el 1995, on les plataformes d'Acció van demanar als governs i altres agents que intervenen en els processos d'elaboració de les polítiques promoure una política activa i visible d'un enfocament transversal de gènere en totes les polítiques i programacions socials.

3 L'ajuntament de Rianxo conforma, juntament amb altres quatre entitats municipals més, la comarca del Barbanza.

Bibliografía

Aguilar, M. D.; Ander-Egg, E. (1999), *Diagnóstico social. Conceptos y metodología.* Instituto de Ciencias Sociales Aplicadas. Argentina

Caballo, M. B. i altres (1996), *Léxico básico de 131 conceptos clave de Educación Social.* Universidad de Santiago de Compostela. Santiago de Compostela

Comisión Europea (1999), *100 palabras para la Igualdad. Glosario de términos relativos a la igualdad entre hombres y mujeres.*

Emakunde (1998), *Guía metodológica para integrar la perspectiva de género en proyectos y programas de desarrollo.* Instituto Vasco de la Mujer y Secretaría General de Acción Exterior. Vitoria-Gasteiz.

Fondo Formación-Galicia-Likadi (2000), *"Guía de Igualdade de Oportunidades entre mulleres e homes. Manual didáctico para formadores e formadoras".* Servicio Galego de Igualdade. Santiago de Compostela

Instituto de la Mujer (2001), *"Guía de buenas prácticas para conciliar la vida familiar y profesional".* Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid.

Instituto de la Mujer (2001), *Igualdad de Oportunidades entre Mujeres y Hombres: Hacer la realidad en los ámbitos privado, laboral y público.* Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid.

Instituto de la Mujer (2003), *Guía para la aplicación transversal del principio de igualdad de oportunidades en proyectos de Inserción Equal.* Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid.

Jato, E.; Cunha, L. da (coord., 2003), *Xénero e Educación Social.* Laiovento. Santiago de Compostela.

Gradaílle, R.; Domínguez, N. (2004), *Estratexia transversal para a Igualdade de Oportunidades e o Desenvolvemento Local Integrado desde unha Política de Xénero.* Concello de Rianxo. Rianxo.

Rodríguez, R. y otros (2004), *Agentes de Igualdad de Oportunidades I, II y III.* Fundación Formación y Empleo Miguel Escalera. Madrid.

Valiente Fernández, C. (1998), *Guía práctica para la Elaboración de planes y políticas de Igualdad municipales.* Federación Española de Municipios y Provincias (FEMP). Madrid.